ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 17 ՏԱՍՆԵԻՆԹՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Ուրբաթ, 28 Յունուարի 1900 Ուրբաթ, 28 Յունուարի ՏԱՍՆԵԻՆԹՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 17

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երիք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ.
ամիսը՝ 1 ր., հատով 5 կ.։
Բաժանորդ գրում են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція „Норъ-Даръ"
կամ Tiflis. Rédaction „Nor-Dar"

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի մեծ օրերից) ժամը 9-ի մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունւում են ամեն լեզուներով։
Յայտարարութիւնների բառին 2 կ., թեկուզ ամենի համար կրկնապատիկ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.—Մեր հասարակական կեանքը։

Մեր գիւղացիների ժամանակակից դրութիւնից։

Քրոնիկոն.—Լուրեր։

Մեղ գրում են.—Պարիզից։

Թէ որտեղ պէտք է կատարել պսակի խորհուրդը։

Թղթակցութիւններ.—Նամակ Ֆրանսիայից, Պարիզ։

Քաղաքական. — Պարսկաստան։ Պատերազմը։ Չինաստան։

Հեռագրեր։

Բանասիրական.—Հայ և գերմանացի կինը։

Տեղեկատու։

Յայտարարութիւններ։

Թիֆլիս, 27 յունուարի 1900 թ.

ՄԵՐ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

Բ.

Ուրեմն ինչ անենք, քանի որ մեր հասարակական կեանքն այդքան է, զուրկ է մնում մտաւորհոգեկան սնունդից, քանի որ մեծացող սերունդը մտաւորապէս և ֆիզիքապէս ընկնում է։

Մէկ հաչուենք, թէ մեր մէջ նոյն իսկ ինտելիգենտ համարուող հասարակութիւնն օրուայ 24 ժամից քանի ժամ մաս և բաժին է հանում թնելուն և թղթախաղին...Մըննացած ժամերում վարած կեանքի մասին հաչիւը թողնենք։

Թղթախաղը կլանում է մեր ինտելիգենցիայի օրուայ մի մասը, թանկագին ժամերը, իսկ թղթախաղը պահանջում է նստակեաց կեանք և, սովորաբար, միջոցած ու ծխախոտով կշտացրած օդ...Արդէն առողջապահական կոմից թղթախաղն ահագին մեռա է պատճառում մարդու կազմուածքին, որի մեռասակար ներգործութեան հետեւանքը ծանրանում է ապագայ, ծննուղ սերնդի վրայ։

Բայց արի տես, որ այժմեան սերունդը զանգատւում է կեանքի կարճատեւութիւնից, ասել է, որ նա երկնքից սահմանուած կեանքի, գոյութեան չրջանը պէտք է որ շատ լինի գնահատէր, պէտք է որ ամեն մի ժամը, որ գալիս է և շտապով անցնում, շատ լինի, անսահման թանկ պէտք է լինէր։

Բայց ինչ անբովանդակ է անցնում մեր ինտելիգենցիայի համար իսկ այս կեանքը, երկրաւոր կեանքը։

Գիտութիւնը, մեխանիկան, այն ամենը, որ մարդկային ուղեղը և հոգին առաջ է բերել, ձգտում են մարդկային կեանքը երկարացնելու։ Ինչքան էլ որ գիտութիւնը կատարելութեան հասցրած՝ կարողանայ մարդկային կեանքը երկարացնել, մի որոշ չափից դէնը չի կարող հասցնել. դիցուք թէ մարդիկ սովորաբար միջին հաչուով ապրում են 40—60 տարի, գիտութիւնը մարդկային կեանքի չրջանը միջին հաշուով հասցնէր 80—90 տարի, հո աւելին ապասել կարելի չէ։

Գիտութիւնը չի կարող մարդկանց երկար ապրեցնել. դրա փոխարէն նա, գիտութեամբ թէ անգիտութեամբ, աշխատում է շատ ապրեցնել։

Եթէ արդի մարդկային սերունդը, ինչ լուսաւոր աշխարհին է վերարերում, երկար չէ ապրում, գոնէ շատ է ապրում, որ ինտելիգենտ մարդու համար մեծ և վճռական նշանակութիւն ունի։

Կարծում ենք, որ քսան տարի իբրև մարդ ապրել, մտածել, տեսնել, զգալ և կարելոյն չափ շատ հոգեկան, մտաւոր բազմակողմանի գուարճութիւններ վայելել աւելի լաւ է՝ քան հարիւր տարի ապրել իբրև անբան անասուն։

Եթէ գիտութիւնը և լուսաւորութիւնը մարդուն միջոց չեն տալիս երկար ապրելու, գոնէ նպաստում և սովորեցնում են նրան շատ ապրելու։

Ի՞նչպէս է ապրում մեր հասարակութիւնը, ինչպէս է գործադրում իւր ժամերը մեր այսպէս անուանուած ինտելիգենցիան։

Ինչու մենք ասենք. ամենն էլ գիտեն արդէն. ոչ երկար է ապրում նա և ոչ էլ շատ։

Դեռ գանգատւում ենք, որ ոչ ֆիզիքապէս առողջ, գեղեցիկ տղամարդիկ ունենք, ոչ հասարակական բարձր, հոգի ու միտք ազնուացնող կեանք։

Մեր հասարակական կեանքի այժմեան հիմքերը փտած են և կարօտ են փոփոխութեան. մենք ոչ ապրել գիտենք, ոչ զուարճանալ։

Այդպէս լինելով՝ մեր ստեղծած ընկերութիւնները, ժողովարանները (կլուբները) մեզ միայն տկարացնում է,որովհետև ծախողները որոշ ժամին բերում են այդտեղ իրենց ապրանքը վաճառելու։ Գլխաւորապէս միսը, որի հարցը մեծ դեր է խաղում խոհանոցում, գերմանացի կինը ձիւնի պէս հագնուած ծառայի ձեռքով առանում է որոշ կերակրի համար պատրաստուած կտորը՝ կարելուն կտրած, ծնծղուն՝ ծնծած պատրաստ։ Հետաքրքրական է իմանալ, թէ պ. Խաչատրեանն ում է ուղարկում համարեա մեծ մասամբ լսիրը, թուրք մսագործի մօտ, որ մի կտոր միս բերի. եթէ միջին դասակարգի հայ կինը ծառայ չունենայ, ապա ուրեմն ինքն անձամբ պիտի գնայ միսը գնելու։

Գերմանացի կնոջ օջախը, որ վառւում է գազով կամ քարածխով, աւելի սիրուն և նման է մի գրասեղանի. գադաիքը անգամ կարող է ունենալ գերմանուհին այն ծխի ու մուխի մասին, որ սովորական է մեր երկրում, ուր ոչ թէ ծերացած այաննները, խնայելով իրենց աչքի լոյսը, կերակուր պատրաստելուց խոյս են տալիս, այլ շատ անգամ վայրենի իմերել խոհարարներն էլ մերժում են ծառայութիւնը ծխի ու մուխի պատճառով։ Կասէք, որ ամեն տան խոհանոցն այդպէս չէ. թող այդպէս լինի։ Իսկ ինչ էք պատասխանելու, երբ ձեզ ասեն, թէ մեր կերակուրները դեռ կեսավայրենի ազգութեան մէջ են, օրինակ՝ բազմատեսակ խորոված ծները, որ պատրաստւում են հէնց այն ժամանակ, երբ ճաշողները արդէն սեղան են նստած, և մէկը մուխի քուլաների մէջ կանգնած պէտք է պատրաստէ այն, մանաւանդ երբ օդնական ծառայ չկայ, պէտք է տանտիկինը կամ մայրը բացակայէ սեղանից։ Դուցէ ծիծաղելի երևան բերածս օրինակները, բայց որ մտածէք՝ կըտեսնէք, թէ հէնց փորրիկ բաներն են, որ մեծ բաների այս կամ այն չրնթացն են տեղծում։ Ես կատարելապէս հաւատացած եմ, որ եթէ մեզանում լինի այն յարմարութեան գոնէ մէկ քառորդն, ինչ որ Գերմանիայումն է, այն ժամանակ իւրաքանչիւր հայ կին մեծ հաճութեամբ ինքը կըպատրաստի կերակուրը, որով և աւելի քիչ գործ կունենայ՝ քան թէ այժմ, որ թէ անունով ծառաներ ունի և թէ գերմանացի կնոջից կրկնապատիկ աւելի է աշխատում։ Գերմանուհու անհիւրասիրութիւնը, իմ կարծիքով, առաջ է գալիս 1) կծծութիւնից և 2) տանտիկնոջ խաղաղութիւնն ու հանգըստութիւնը խանգարելու երկիւղից։ Գերմանուհու աչքը հանել թէ պահարանի բաժակը բաժակի ժամից չարժել—մի և նոյնն է։ Ի՞նչ մեծ յարմարութիւն է այն, որ ամբողջ Գերմանիայում ճաչում են ժամը 1-ին և ընթրում 7-8-ին, որով թէ տանտիկին և թէ ծառայ իրենց գործը չաւտով վերջացնում։ Մեր երկրում համարեա ամբողջ օրը պատրաստութիւն են տեսնում ուտելու։ Թող ժամը 1 իբր յետոյ՝ 2—3-ին ոչ թէ օտար, այլ մի մօտիկ բարեկամ գայ տուն, գերմանուհին չի էլ երազիլ, որ կարող է հիւրի համար առանձին կրակ վառել, կերակուր եփել կամ տաքացնել։ Իսկ նա ով է, եթէ ոչ ամեն յարգանքի և գովասանքի արժանի հայ կինը,մանաւանդ չինական հայ կինը, որ, օրուայ ու գիշերուայ մր ժամին էլ լինի, հիւր եկաւ թէ չէ՝առանց մի րոպէ իսկ վարանելու չուր է տաքացնում, որպէս զի հիւրը ոտները լուանայ, եկուորի համար կապած պահած բաները սեղանի վրայ է դնում ուրախութեամբ, որպէս զի կարելի եղածին չափ, հէնց լինի այդ եկուրը մի հասարակ ճանապարհորդ, ոչինչ բանի կարիք չզգայ. ինչի ապացոյց են այս ամենը, եթէ ոչ էլի աշխատասիրութեան։ Ինչպէս կարելի է մի ազգի պատիւ բերող, յարգանքի, գովասանքի արժանի մասը, ինչպիսին հայ կինն է մեր ազգի մէջ, ոչ միայն անտես անել, այլ և նրա ամեն արժանիքն ուրանալ և պլուժակ գերմանուհու հետ համեմատելիս անգամ գիտնին հատատրեցնել նրան։ Մինչդեռ գերմանուհին հայուհու հետ բազդատելիս՝ ամեն ինչում նրանից յետ է աւելի՝ քան թէ գերազանց։ Նա համով, կարգին կերակուր եփել չգիտէ, կար շատ քիչ է պատահում, որ կարի և տնտեսական իւր և իւր երեխաների հագուստները պատրաստ է տանում. այս դէպքում բնաւ չի օգնում գերմանուհու ուսած կամ գիտեցած անտեսութիւնը, հետևաբար կեանքը կարճացնելու են յարմարեցրած, ուրիշ բանի էլ պէտք չենք։

ՄԵՐ ԴԻՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԴՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

Գիւղացու՝ երկրագործ դասակարգի դրութիւնը, որ Կովկասի բնակիչների ընդհանուր թուի 80%-ն է կազմում,որը իւրաքանչիւր պետութեան հիմնաքարն է, լուրջ զբաղմունք նրանից չի դառնում։

Դրուում են յօդուածներ, մինչև անգամ վէպեր գիւղական կեանքից, բայց շատ քչերն է յաջողւում մատնանիշ անել գիւղացիներին տանջող ցաւերի բուն պատճառները։

Մինը վաչխառու է նկարագրում, միւսը՝ քահանայ, երրորդը՝ գիւղական կաշառակեր դատաւորի տիպ, չորրորդը՝ քեասիբի չարքաշ կեանք, բայց գիւղական կեանքի պատկեր տուողներից ժառով կարելի է համարել նրանց, որոնք փոքր ի շատէ մօտ են ծանօթ այդ կեանքի հետ։

Մի կարգ գրողներ այնքան անմեղ են, մինչ գիւղի բնական դիրքի նկարագրութիւնը չփոխում են գիւղացու կեանքի նկարագրութեան հետ։

Նրանք հին դարերի պարզամիտ գրողների նման իրենց բոլոր նկարչական ոյժը թափում են արտաքին երևոյթների վրայ. թողած պատճառները՝ հետևանքների վրայ են խօսում։

Անցեալ տարի «Մուրճ»-ի համարներից մինը ձեռս ընկաւ. այդ համարում Կօթի գիւղից մի նամակ կարդացի «Պետրոսեան» ստորագրութեամբ, ուր նկարագրուած էին Կօթի գիւղի վաչխառուներն այնպէս, ինչպէս կան, և, պ. խմբագրի կարծիքով, այդ Պետրոսեանի նման ոչ ոք չի գրել գիւղական կեանքից։

Մեր կողմից այդ տեսակ յօդուածներին այն ժամանակ նշանակութիւն կրտանք, երբ նամակագիրը մատնացոյց արած կըլինի ճշտութեամբ այն միջոցները, որոնցով կարելի էր վերացնել գիւղերի վաչխառութիւնը, մինչդեռ նամակագիրն այդպիսի բան չի արել, և չգիտենք ինչի մէջ է այդ տեսակ նկարագրութեան նշանակութիւնը։

Ամենքը գիտեն, որ գիւղերում, ինչպէս և ամեն տեղ, վաչխառուներ կան, ամենքը գիտեն, որ գիւղի դատաւորները կաշառակեր են, ամենքը գիտեն, որ գիւղացին մի աբասով տուա երդում կուտի. այդ չի գլխաւորը. գուք այն ասացէք թէ՝ ինչ պատճառներից են յառաջանում այդ գարշելի երևոյթները, և ինչպէս անենք, որ գոնէ այսուհետև տեղ չունենան այդ տեսակ վարակիչ երևոյթները. խօսեցէք բուն պատճառների՝ և ոչ թէ նրանցից բղխած երևոյթների մասին. երևոյթների մասին արդէն շատ է խօսուել։

Վաչխառուն այն ժամանակն է հանդէս գալի, երբ նրա ընկերները քահանայ դառնում են, գիւղի դատաւորները կաշառակեր են նրա համար, որ ոչ գնագացում ունին և ոչ. բարեկրթութիւն, գիւղացին նրա համար է տուտ երդում ուտում, որ պատուի զգացում չունի։ Գիւղի քահանան նրա համար է անասելի դէպի իւր աւրը պարտականութիւնները, որ սրբազան զգացումները չունի, նա էլ միւս գիւղացիներիցն է, այն տարբերութեամբ միայն, որ համ ժամ ասել գիտի, համ էլ երկայն չորեր է հագնում։

Որքան կաժենում էք՝ յարձակուեցէք գիւղացիների վրայ, նրանք ոչ կարդում են ձեր գրածները և ոչ էլ կուղղուեն, մինչև նրանց կրթող, դաստիարակող չլինի։ Եթէ յարձակուելով միայն հնար լինէր մարդիկ կրթել, Պարսկաստանը պիտի որ առաջին պետութիւնը լինէր,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀՂՑ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ԿԻՆԸ

(Նամակ Գերմանիայից)

(Վերջ*)

Խոհանոցը Գերմանիայում բնակարանի մի կարևոր մասն է, մինչդեռ մեզ մօտ ամենից վերջն է միշտ բերւում. գերմանացի կնոջ խոհանոցն անպայման լուսաւոր է, մաքուր. ջրի խողովակը նրա խոհանոցի անհրաժեշտ մասն է կազմում, ինչպէս և կեղտոտ ջուր ածելու տեղը. իսկ մեր երկրում ամբողջ պատմութիւն է ջրամբարից ջուր բերել տալը, որ յաճախ—քմահաճոյք չէ —չի յաջողւում. այս հանգամանքներում տան ծառան, որ շատ անգամ գործ է ունենում, ժամանակին չի կարողանում հոգալ ջուրը. և եթէ տանտիկինը ծառայ չունի, ինքը պիտի վազէ փողոց և աղաչէ, որ ջուր բերեն։ Կասէք՝ հօ միշտ չի պատահում. այդ մի և նոյն է. թէկուզ ամիսը կամ երկու ամիսը մէկ. բայց հօ պատահում է. մինչդեռ ես կասեմ և ինքս փորձով տեսել եմ, որ ամեն օր Բագու քաղաքում ջրի հարցը տեղանի վրայ է և երբէք էլ չի վերջանում։ Միսը, հացը, բանջարեղէնը, մէկ խօսքով՝ ամեն ինչ, որ պէտք է կերակրի համար, Գերմանիայում տանտիկինը խոհանոցում ստացում է,որովհետև ծախողները որոշ ժամին բերում են այդտեղ իրենց ապրանքը վաճառելու։ Գլխաւորապէս միսը, որի հարցը մեծ դեր է խաղում խոհանոցում, գերմանացի կինը ձիւնի պէս հագնուած ծառայի ձեռքով առանում է որոշ կերակրի համար պատրաստուած կտորը՝ կարելուն կտրած, ծնծղուն՝ ծնծած պատրաստ։ Հետաքրքրական է իմանալ, թէ պ. Խաչատրեանն ում է ուղարկում համարեա մեծ մասամբ լսիրը, թուրք մսագործի մօտ, որ մի կտոր միս բերի. եթէ միջին դասակարգի հայ կինը ծառայ չունենայ, ապա ուրեմն ինքն անձամբ պիտի գնայ միսը գնելու։

Գերմանացի կնոջ օջախը, որ վառւում է գազով կամ քարածխով, աւելի սիրուն և նման է մի գրասեղանի. գադաիքը անգամ կարող է ունենալ գերմանուհին այն ծխի ու մուխի մասին, որ սովորական է մեր երկրում, ուր ոչ թէ ծերացած այաննները, խնայելով իրենց աչքի լոյսը, կերակուր պատրաստելուց խոյս են տալիս, այլ շատ անգամ վայրենի իմերել խոհարարներն էլ մերժում են ծառայութիւնը ծխի ու մուխի պատճառով։ Կասէք, որ ամեն տան խոհանոցն այդպէս չէ. թող այդպէս լինի։ Իսկ ինչ էք պատասխանելու, երբ ձեզ ասեն, թէ մեր կերակուրները դեռ կեսավայրենի ազգութեան մէջ են, օրինակ՝ բազմատեսակ խորոված ծները, որ պատրաստւում են հէնց

*) Տես «Նոր-Դար» № 15.

ԿՍԿՎԱԺ

Ա. Կազանդար

Ընտրություններին մասնակցելու իրավունք ունեցող ամբողջ ժողովուրդը ինքնագործունեության կարգով պետք է ստեղծի ընտրողների ցուցակներ, որոնք պետք է ներկայացնեն ճշմարիտ պատկերը ժողովրդի ներկայացուցչական ուժերի հարաբերության։ Ընտրողների ցուցակները պետք է կազմվեն ամենայն ճշտությամբ, որպեսզի ոչ մի ընտրող չզրկվի իր ընտրական իրավունքից, և ոչ մի ոչ ընտրողական անձ չկարողանա ընտրություններին մասնակցել

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ս. Հարությունեան

ՄԵՌԱՑԱԾ

Լոնդոնում լոյս տեսնող մի ամսագիր հետեւեալ հետաքրքրական տեղեկութիւնն է տալիս մեռած մարդկանց մասին։

Ամենից առաջ նշանաւոր է այն մարդը, որ մեռել է 107 տարեկան հասակում։ Նա ապրել է Ամերիկայում, Ֆիլադելֆիա քաղաքում։ Նրա անունն է Ջոն Ռոբինսոն։ Նա ծնուել է 1793 թուին։ Ամերիկայում ապրել է 107 տարի։ Ռոբինսոնը մեռել է 1900 թուի յունուարի 1-ին։ Նրա մահից մի քանի ամիս առաջ նրա ընտանիքի անդամները հաւաքուել են նրա շուրջը եւ տօնել են նրա 100 տարեկան տարեդարձը։ Ռոբինսոնը ամուսնացել է 1817 թուին։ Նրա կինը մեռել է 1896 թուին։ Ռոբինսոնը ունեցել է 10 զաւակ։ Նրանցից 5-ը մեռել են մանկութեան տարիներում։ Ռոբինսոնի ամուսնութիւնից 83 տարի անց նրա կինը մեռել է 101 տարեկան հասակում։ Ռոբինսոնի մահից յետոյ նրա ընտանիքի անդամների թիւը հասել է 150-ի։ Նրանց մէջ կան 5 սերունդ։ Ռոբինսոնի ամուսնութիւնից 100 տարի անց նրա ընտանիքի անդամների թիւը հասել է 150-ի։ Նրանց մէջ կան 5 սերունդ։ Ռոբինսոնի ամուսնութիւնից 100 տարի անց նրա ընտանիքի անդամների թիւը հասել է 150-ի։ Նրանց մէջ կան 5 սերունդ։

Ֆրանսիայում մեռել է 1899 թուին 107 տարեկան հասակում։ Նրա անունն է Ժան Ֆրանսուա Ռիշար։ Նա ծնուել է 1792 թուին։ Ռիշարը ամուսնացել է 1817 թուին։ Նրա կինը մեռել է 1896 թուին։ Ռիշարը ամուսնացել է 1817 թուին։ Նրա կինը մեռել է 1896 թուին։ Ռիշարը ամուսնացել է 1817 թուին։ Նրա կինը մեռել է 1896 թուին։

Ռիշարը ունեցել է 10 զաւակ։ Նրանցից 5-ը մեռել են մանկութեան տարիներում։ Ռիշարի ամուսնութիւնից 83 տարի անց նրա կինը մեռել է 101 տարեկան հասակում։ Ռիշարի ամուսնութիւնից 83 տարի անց նրա կինը մեռել է 101 տարեկան հասակում։ Ռիշարի ամուսնութիւնից 83 տարի անց նրա կինը մեռել է 101 տարեկան հասակում։

Ռիշարի մահից յետոյ նրա ընտանիքի անդամների թիւը հասել է 150-ի։ Նրանց մէջ կան 5 սերունդ։ Ռիշարի ամուսնութիւնից 100 տարի անց նրա ընտանիքի անդամների թիւը հասել է 150-ի։ Նրանց մէջ կան 5 սերունդ։ Ռիշարի ամուսնութիւնից 100 տարի անց նրա ընտանիքի անդամների թիւը հասել է 150-ի։ Նրանց մէջ կան 5 սերունդ

աքականութիւնից հրաժարուելու հաւանքն է։ Կառավարութիւնը, դժբաղդաբար, դիմից այն մարդկանց, որոնք մօտիկ էին Ջեմսոնի արշաւանքի հեղինակներին, և այդ բանն էլ եղաւ պատճառ, որ պատերազմի գլխաւոր պատճառը՝ Բոէրների բնաւորութիւնը և իրենց ազատութիւնը պաշտպանող այդ ժողովրդի հանդը բաւարար չափով չէին գնահատուած։ Հարկաւոր պահանջում է, որ նորից նշանակուի հարաւ-աֆրիկեան մի յանձնաժողով հաստատելու համար, որ կառավարութիւնը Ջեմսոնի արշաւանքին խառն չի եղել։ Ճառախօսն ապացուցանում է, որ պատերազմն այժմ պէտք է տանել մինչև վերջին ծայրը։ Չեմբերլէնը պատասխանում է։ Նա բողոքում է Հարկորտի ճառի լեզուի դէմ, գանելով, որ դա անտեղի է՝ ի նկատի ունենալով երկրի այժմեան վիճակը, և յանկութիւն է յայտնում, որ պատերազմն առաջ տարուի մինչև աջող վախճանը, ճառախօսը պախարակում է Հարկորտին, որ նա պատճառաբանութիւններ է գտնում նրանց համար, որոնք հրճւում են Անգլիայի անաջողութիւններից, որ նա դեռ ևս պատերազմը չվերջացած՝ համարձակւում է երկրի ապագայի համար առաջարկել Հարաւային Աֆրիկայում չարունակելու այն քաղաքականութիւնը, որին հետևում էր կառավարութիւնը 1881 թուից յետոյ։ Մինիստրական կուսակցութեան կողմից հաւանութիւններ գտնելով, Չեմբերլէնը չարունակում է ապացուցանել, որ պատերազմն արդար և անհրաժեշտ է։ Անգլիայի և Տրանսվալի միջև եղած վիճակի խնդիրները ունին հիմք և ոչ թէ տեխնիքական նշանակութիւն և դոյութիւն ունէին արդէն մինչև 1881 թուականը։ Ջեմսոնի արշաւանքը և ընտրական իրաւունքի մասին բլումֆոնտեյնում եղած խորհրդակցութիւնները ոչ թէ պատճառներ, այլ առանձին երևոյթներ էին։ Պատերազմի սուր բնաւորութիւն ստացաւ պայմանագիրը կնքելուց յետոյ հետաքրքիր քաղաքականութեան շնորհիւ։ Մարտից յետոյ բոէրները սկսեցին խանգարել պայմանագիրը և Տրանսվալի մինիստրութեան ստիպեցին ձեռնարկել մեծ զինումների և պատերազմական արշաւանք ուղարկել բոէրներին ստիպելու, որ պայմանագիրը պահպանեն։ Տրանսվալի հետ պատակտումները ծագեցին բրիտանացիների և բոէրների բնաւորութեան ու բարոյականութեան միջև եղած մեծ տարբերութիւնից։ Բոէրների գերիշխանութիւնը կընաւասացնի ամեն մի ուրիշ ցեղի։ Անգլիայի գերիշխանութիւնը կրվերականգնի ոսկեհամորթ և սևամորթ ցեղերի իրաւունքների հաւասարութիւնը։ Երբ ճառախօսը կառավարութեան անդամ դարձաւ, ղազ, որ խնդրի լուծումն անհրաժեշտ է։ Պատերազմական ծախսերի անբաւարարութիւնը բացատրում է այն բանով, որ յոյս կար, թէ խաղաղութիւնը կարելի է պահպանել։ Երկիրը պահանջում է վճռապէս առաջ տանել պատերազմը։ Մի քանի չաբաթից յետոյ Հարաւային Աֆրիկայում կրպնուի 200,000 հոգուց բաղկացած զօրաբանակ։ Կառավարութիւնը պատրաստ է նոր զոհողութիւններ պահանջել, որոնք անհրաժեշտ են աջողութիւն ունենալու համար։ Պատերազմն ապացուցեց կամաւոր անկանոն զօրքերի անպէտն ոյժը, երբ նրանք պաշտպանում են իրենց հայրենիքը։ Ճառախօսը խորհուրդ է տալիս այնպիսի քայլեր անելու, որոնք թոյլ տային օգուտ քաղել Անգլիայի այդ փառաւոր նիւթից։ Ամեն մէկից պիտի գործադրուի կազմելու համար ամենաուժեղ պաշտպանողական մի զէնք, որպիսին եղած չլինի աշխարհիս մէջ։ (Բարձրաձայն հաւանութիւններ)։ Եթէ պատերազմը վերջանայ յաղթականով, կառավարական քաղաքականութիւնը համաձայն կլինի Բէյլի քաղաքականութեան հետ երբէք չպիտի լինի երկրորդ Մաւրա, երբէք բոէրներին թոյլ չի արուիլ, որ Աֆրիկայի սրտում ցեղական տէրութիւն բերդ կառուցանեն և անգլիացիների հետ վարուեն իրրև տերին ցեղի հետ։ (Հաւանութիւններ)։

ԼՈՆԴՈՆ.—Բրիտանական դեսպան Մոնսոնի Պարիզից մեկնելու առթիւ «Times»-ի Պարիզի թղթակիցը գրում է, թէ Մոնսոնն իսկապէս ոչ մի դիմում չի արել, որ Պատուաւոր Լեգիօնի չքանչան չշնորհուի «Journal»-ի կարիկատուրիստ Լէանդրին կամ յետնի թղթով բողոքի այդ շնորհի դէմ։ Բայց մասնաւոր խօսակցութիւնների մէջ Մոնսոնը չէր կարողանում չասել, թէ Անգլիայի հասարակաց կարծիքը, որ յարգուած թագուհու դէմ եղած յարձակումներին մինչև այժմ վերաբերում էր իրրև կոպիտ, բայց զուտ անձնական կարծիքների, վերին աստիճանի վիրաւորուեց, երբ Լէանդրը իր վարմունքի համար պաշտօնական հատուցութիւն ստացաւ։ Մոնսոնը բնականաբար պիտի իմանայ, որ այդպիսի յարձակումները վիրաւորում էին թէ արքունիքը և թէ թագուհու մերձաւոր անձերին։ Թագուհին, որ յաճախ վայելում էր Ֆրանսիայի հիւրասիրութիւնը, կարծում էր, թէ ֆրանսիացիների համակրանքն էլ է վայելում. ուստի հասկանալի է, թէ որքան ցաւ է նրա համար իմանալ, որ իր դէմ եղած յարձակումները պաշտօնապէս իրաւաւորում են։ Բնական է, որ Մոնսոնն ինքն իրեն հարցնում էր, թէ ինչպէս պէտք է հաշտեցնել Ֆրանսիայի կառավարութեան և ժողովրդի՝ Ուէլսի պրինցին ցուցահանդէսում տեսնելու համար ունեցած ցանկութիւնները այն բանի հետ, որ մինչև անգամ թագուհին կերթ չի մոռացել այն վիրաւորանքներից և ատելութեան ու արհամարհանքի արտայայտութիւններից, որոնցով Ֆրանսիայում ցեխոտում են անգլիական ժողովրդին։ Մոնսոնը, որ առանց այն էլ պէտք է մեկնէր հարաւ, այդ մասին տեղեկագրից արտաբին գործերի մինիստրութեանը և, հակառակ խորհուրդ չստանալով, ինքն իր կամքով վճռել է մեկնել հարաւ, Ֆրանսիայի սահմաններից դուրս։ Մոնսոնը կարծում է, որ ներկայ պարագաներում իր ներկայութիւնը Պարիզում աւելի կերթարդի գրութիւնը, քան կլուսաւորի։ Սակայն, այս բոլորը չի նշանակում, թէ նա յետ է կոչում կամ տեղափոխում, այլ դա ուղղակի նախազգուշութեան մի միջոց է, որ բրիտանական կառավարութիւնը չի դատապարտել։

ՊԱՐԻԶ.—Սենատ։ Փալիերը նախագահ ընտրուեց 175 ձայնով 221 ի մէջ։

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԿՆՈՒՆՑ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԽՆԱՄՔ ԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(Սոլդակ, Սադովայա փողց, № 64)

(սեպհական տուն)

Հեռաձայն № 130

Երեմեակ հիւանդների ընդունելութիւն երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը՝ ժամ 2---4-ը յերեկը. վճարը հիւանդների կարողութեան համեմատ, մասնաւոր ընդունելութիւն ամենայն օր՝ ժամը 8---10 առաւօտեան---վճարը 2 ր.։ Դիշերօթիկ հիւանդները և ծննդաբեր կանայք ընդունուում են վիշերուայ և օրուայ ամեն ժամանակ, բայց այդ մասին առաջուց տեղեկութիւն պիտի արուի. վճարը սրոշ դիմմ է բան դասակարգերի։ Հիւանդները ուի են։ Դինեկոլոգիայի բաժան ձրունք ընդունուները վճարում են 1 մ 50 կ. մինչև 8 ր մի օրուս պիշերուայ ընամար. ծննդաբերական բաժանմունքը մանողները—1 ր. մինչև 5 ր. մի օրուգիշերուայ համար։ Երկունքից. ազատուելը 10 ր. մինչև 50 ր.։ Անպատճառ համաձայնութիւն ըստ համաձայնութեան ժամանակ ձրի։ Հիւանդների համար 1 ական մահճակալ է դրուած իրաքանչիւր բաժանմունքում, ուր տեղաւորուում են նրանք տեսչի և նրա պ. պ նկերների առարկութեամբ ձրի։

Հիւանդանոցի տէր և տեսուչ
Մ. ՄԿՐՏՉԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԼՕՏՕ

Երկրորդ տպագրութիւն

Հայերէն, ռուսերէն, վրացերէն և ֆրանսերէն լեզուներով։

ԳԻՆՆ Է 1 ՐՈՒԲԼԻ 20 ԿՈՊ.

Դիմել—Тифлисъ, контора Общества Изданія Армянскихъ книгъ Лорисмеликовская № 11) կամ Tiflis (Russie) Société de la publication des livres arméniens.

Ընկերութեան անդամ լինելու համար հարկաւոր են տարեկան 6 րուբլի և ստանում 8 րուբլու գրքեր։ Ընկերութեան գրասենեակում վաճառւում են ընկերութեան գրքերը։ Յանկացողներին ձրի ուղարկում է գրացուցակ։

(215) 5—3

Մի ԴՈՐԾԱԿԱԼ (ապենա)

ՂՐՅՄԻ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ

(Սև ծովի) ափերում ՄԱՐԴԱՆՈՑՆԵՐ առնել յանկացողներին առաջարկում է դիմել իրեն. ծախու առանցքներ կան։

Հարցնել «Նոր-Դար»-ի խմբագրատանը։

(գ.) 20—16

Նկարիչ Ա. Փեթվաճեանի

ՆԿԱՐՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

հասարակութեան իղդրանօք բաց կը մնայ մինչև փետրուարի 6-ը, կիրակի օր։

(216) 3—1

КРАСКА
ДЛЯ ВОЛОСЪ
„ПРИМА-ИНДІАНЪ“
С.-Петербургской
ТЕХНО-ХИМИЧЕСКОЙ ЛАБОРАТОРІИ
быстро, прочно и натурально
окрашиваетъ волосы въ черный, темно-русый и русый цвѣтъ.
Главный Складъ:
С.-Петербургъ, оломенская, д. № 12,
продается вездѣ

(М.) № 59409 12—6

ԿԱՊՍԻԼՆԵՐ

ԴՐԻՄՈ ԵԻ ԸՆԿ. ՄԱՏԻԿՈՑԻՑ

(CAPSULES AU MATICO)

ԴԵՂԱԴՈՐԾՆԵՐԸ ՊԱՐԻԶՈՒՄ

Թոյլատրուած է Ռուսիայում։ Այս կապսիլները պատրաստուած են Մատիկոյի էսէնցիայից և Կապայ բալզամից։ Այս կապսիլները գտնում են սանձի թաղանդի մէջ, ուսանի և չունին ոչ մոտ համ, ոչ հոտ։ Պահեստը Ռուսիայի վիճաւոր դեղատներում։

(М.)184835 21—3

Արտեմ եւ Նատալիա Յովհաննիսեան պատիւ յայտնում են բարեկամներին և ծանօթներին իրենց սիրելեցիալ որդու՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ

մահը և խնդրում են չնորհ բերել յուղարկաւորութեանը, որը լինելու է չաբաթ, յունուարի 29 ին, ռա. ժամը 10-ին սեպհական տանից (Չաւլարաթ, Պակրովսկի զօրանոցի դիմաց, ժամպարսկի փող., № 11) դէպի ս. Կարապետ եկեղեցին և այնտեղից խոյվանքի պերեզմանատունը։

2—1

ԹԻՓԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

պատիւ յայտարարում է, որ 1900 թ. փետրուարի 5 ին, կէսօրուայ ժամը 12 ին, իր տանեանում ամուրդ է նշանակուած երեք տարի մանեակով կապալով տալու նախկին Չիօհի վերաչինուած քարխանայում, որը գտնուում է 6-րդ քաղաքամասում, բազանիքների մօտում, և բաղկացած է 4 խանութից իրենց կից 4 սենեակներով և նկուղներով, արտաքնոցներով առաջին յարկում և 8 սենեակներից խոհանոցով, տրշկատրով և արտաքնոցով երկրորդ յարկում. նմանապէս և 4 սենեակից պատշգամբով Չիօհի նախկին և այժմ քաղաքական տան մասի վերին յարկում։ Ամբրդին ժամանակել ցանկացողները կարող պայմաններին տեղեկանալ քաղ. վարչութեան 4-րդ բաժանմունքում (220) մեն լի օր առ. ժամը 9 ից մինչև օրուայ ժամը 2 ր։ 3-

ԹԻՓԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

պատիւ յայտարարում է, որ իր տանեանում 1900 թ. փետրուարի 3 օրուայ ժամը 12 ին, ամուրդ է նշանակուած կապալով տալու քաղաքական մի հողաբաժին, որը գտնուում է 7-րդ քաղաքամասում իսաչինակայա բլուրների և Մարտիսոփի ճանապարհի միջև գէպի նաւահանգիստ տանող ամարանոցը։ Հողաբաժնի տարածութիւնն է 237 դեսեատին և կապալ տրուում է բացառապէս գոմ այրելու համար։ Ամբրդին ժամանակել ցանկացողները կարող են պայմաններին տեղեկանալ քաղաքական վարչութեան չորրորդ բաժանմունքում ամեն լի օր՝ առաւօտեան ժամը 9 ից մինչև ցերեկուայ ժամը 2-ը։ (218) 3—3

ԹԻՓԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

պատիւ յայտարարում է, որ իր տանեանում 1900 թ. փետրուարի 1 կէսօրուայ ժամը 12-ին, ամուրդ է նշանակուած կապալով տալու պաղատպատական հինգ հողաբաժին 10 րդ քաղաքամասում «Լատիֆիա» կոչուած տեղում, բնակարաններ կամ խանութներ չինելու համար։ Ամբրդին ժամանակել ցանկացողները կարող են պայմաններին տեղեկանալ քաղաքային վարչութեան 4 րդ բաժանմունքում ամեն լի օր։ (217) երկուայ ժամը 9 ից մինչև 2-ը։ 3—3

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ—ՊԱՆՍԻՕՆ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ
Ա. ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

Յունուարի 2 ից ընդունում է երեխայ, կիսամշակաւոր և պրեպարատիկ աշակերտներ։ Պատրաստում է գիմնազիաների, կադետների կորպուսի, գիմնէմէրների, բէալական, առևտրական և այլ ուսումնարանների համար։

Ուսումնարանում ուսուցանում են բարձրագոյն ուսումն ստացած մասնագէտները, գիմնազիական ուսուցիչները։ Գիֆեր, Լիվիցկի, Գոլէնկո, Պետոեցկի և այլն։ Առանձին առարկաներն են—լրոն, ռուսաց, հայոց, ֆրանսիական, գերմանական լատինական, յունաց, վրաց լեզուներ, թուաբանութիւն այգեբրա, երկրաչափութիւն, աշխարհագրութիւն (ռուսաց և բնդհանուր) պատմութիւն, բնական գիտութիւն, նկարչութիւն, գրութիւն, երգեցողութիւն, պար, երաժշտութիւն։ Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Гановская ул., № 11 3 րդ գիմնազիայի մօտ։

(203) 10—8

171 20—18

Дозв. цензурою. Тифлисъ, Янв. 2-го дня, 1900 г. Տպարան Ս. Մելիք Ջահնազարեանի А. О. Меликъ-Шахназаріанца, Воронц. Набережн. церковный д.